

รายงานผลการถอดบทเรียนเกษตรกรต้นแบบ
ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)
อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร
ข้อมูล ณ วันที่ 18 เดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568

ส่วนที่ 1 ข้อมูลเกษตรกรต้นแบบ

1. ชื่อ-สกุล นายลา โสมามบุตร
3. ที่อยู่ปัจจุบันที่ติดต่อได้ 195 หมู่ 10 ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร
โทรศัพท์ 089 – 6175224 Facebook : ฮักแพง แบ่งปัน ณ คูทุ่ง
เกิด พ.ศ. 2497 ปัจจุบันอายุ 71 ปี
4. สถานภาพ ☐ โสด ☒ สมรส ☐ หย่าร้าง
5. ระดับการศึกษา ประถมศึกษาปีที่ 4
สถาบันการศึกษา โรงเรียนบ้านหนองนางค้อม ตำบลสำราญ อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร
คณะ/สาขาวิชา-.....
6. อาชีพปัจจุบัน
 - 6.1 ประกอบอาชีพการเกษตรเพียงอย่างเดียว
 - ☒ 6.2 ประกอบอาชีพการเกษตร และประกอบอาชีพอย่างอื่นนอกเหนือจากเกษตร
ระบุ....รับจ้างทั่วไป.....
7. รายได้จากการประกอบอาชีพการเกษตร 220,000 บาท/ปี
8. เป็นเกษตรกรต้นแบบ ศพก. หลัก เมื่อปี พ.ศ. 2563

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. สินค้าหลัก ข้าว
2. แปลงเรียนรู้ มีจำนวน 2 แปลงเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - 2.1 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ
 - 2.2 การลดต้นทุนการผลิตข้าว
3. ฐานเรียนรู้ จำนวน 6 ฐานเรียนรู้ ประกอบด้วย
 - ฐานเรียนรู้ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

ฐานเรียนรู้ที่ 2 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

ฐานเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลทางการเกษตร

ฐานเรียนรู้ที่ 4 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว ถั่วลิสง และพืชหลังนาอื่นๆ

ฐานเรียนรู้ที่ 5 การจัดการดินและปุ๋ย

ฐานเรียนรู้ที่ 6 การเพาะเลี้ยงและการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน

- หลักสูตรการเรียนรู้ :
1. เศรษฐกิจพอเพียง
 2. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
 3. การเพาะเห็ด
 4. การบริหารจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว

4. หลักสูตรการเรียนรู้ จำนวน 7 หลักสูตร ประกอบด้วย

4.1 หลักสูตรหลัก จำนวน 3 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การลดต้นทุนการผลิตข้าว
- 2) การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
- 3) การเพาะเลี้ยงและการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน

4.2 หลักสูตรบังคับ จำนวน 2 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) เศรษฐกิจพอเพียง
- 2) การจัดการดินและปุ๋ย

4.3 หลักสูตรเสริม จำนวน 2 หลักสูตร ประกอบด้วย

- 1) การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
- 2) การเพาะเห็ด

4.4 หลักสูตรที่มีความโดดเด่นของ ศพก. (ให้ระบุมาจำนวน 1 หลักสูตร พร้อมระบุวัตถุประสงค์ เนื้อหา และรูปแบบการถ่ายทอดความรู้)

การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวแบบลดต้นทุนด้วยการใช้เทคโนโลยีการหยอด เป็นการปลูกข้าววิธีหนึ่งที่ทำให้ได้ผลผลิตเมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีและมีปริมาณมากพอสำหรับใช้เป็นเมล็ดพันธุ์ในฤดูกาลต่อไป มีข้อดี ดังนี้

- 1) ลดต้นทุนและแรงงาน ไม่ต้องเตรียมกล้าและย้ายกล้ามาปักดำ ช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านแรงงานได้มาก
- 2) ควบคุมระยะปลูกได้ดี สามารถกำหนดระยะห่างระหว่างต้นและระหว่างแถวได้อย่างแม่นยำ ทำให้ต้นข้าวแต่ละต้นได้รับแสงแดดและธาตุอาหารอย่างเต็มที่ ช่วยให้ต้นแข็งแรง ผลผลิตสมบูรณ์
- 3) ควบคุมคุณภาพเมล็ดพันธุ์ เมื่อดันข้าวแต่ละต้นมีพื้นที่และทรัพยากรที่เหมาะสม จะช่วยให้รวงข้าวมีความสมบูรณ์ เมล็ดเต็ม ลดปัญหาเมล็ดลีบ ทำให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพสูง
- 4) ประหยัดน้ำและปุ๋ย จัดการแปลงได้ง่าย การที่ต้นข้าวขึ้นเป็นแถวเป็นแนวทำให้สามารถดูแลกำจัดวัชพืช และใส่ปุ๋ยได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

5. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการของคณะกรรมการขับเคลื่อนงานด้านการเกษตรระดับจังหวัด (การเข้าไปมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ให้อธิบายวิธีการ และแนวทางในการเข้าร่วมจัดทำแผนอย่างละเอียด)

เกษตรกรต้นแบบ ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการแปลงใหญ่ระดับจังหวัด จึงได้เข้าร่วมการประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการฯ ระดับจังหวัด โดยเน้นให้เกิดแผนพัฒนาด้านการเกษตรให้ลดต้นทุนและผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพเพื่อให้เกษตรกรสามารถพึ่งพาตนเองได้อย่างยั่งยืน

6. การจัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน ศพก. (แผนราย ศพก.) (มีการจัดทำแผนฯ อย่างไรบ้าง ใครบ้างเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผน และให้แนบแผนฯ)

เกษตรกรต้นแบบได้จัดทำแผนปฏิบัติการบูรณาการการขับเคลื่อนการดำเนินงาน แผนราย ศพก. โดยการประชุมร่วมกันในระดับหมู่บ้าน/คณะกรรมการหมู่บ้าน/ผู้แทนกลุ่มวิสาหกิจชุมชน และได้ร่วมกับเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตำบลและเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงานพิจารณาจัดทำแผนฯ ในการประชุมเชื่อมโยงการดำเนินงานคณะกรรมการเครือข่าย ศพก.และแปลงใหญ่ ระดับอำเภอ รายละเอียดตามแผนราย ศพก. หลักในภาคผนวก

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านการเกษตรและการทำงานเป็นเกษตรกรต้นแบบศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.)

1. ผลสำเร็จในกิจกรรมทางการเกษตรของเกษตรกรต้นแบบที่มีการนำวิชาการ เทคโนโลยีการเกษตร มาปรับใช้ใน ศพก. จนเกิดผลสำเร็จในการทำเกษตร พร้อมเป็นแบบอย่างให้เกษตรกรในพื้นที่

1.1 แรงบันดาลใจและจุดเริ่มต้น

1) อะไรคือแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตรแบบเดิม ๆ สู่การทำเกษตรแบบใช้หลักวิชาการหรือเทคโนโลยีในกิจกรรมการเกษตรของท่าน

แรงบันดาลใจในการเริ่มต้นการปรับเปลี่ยนการทำเกษตร คือ อยากแก้ไขปัญหารายได้ของเกษตรกรในพื้นที่ ซึ่งเกษตรกรไม่สามารถควบคุมราคาสินค้าข้าวและต้นทุนการผลิตข้าวของตนเองได้ รวมทั้งมีความตั้งใจสร้างเป็นศูนย์เรียนรู้เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้กับผู้คนใกล้เคียง

2) ปัญหาหรือความท้าทายอะไรที่ผลักดันให้เกิดการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและการนำเทคโนโลยีนวัตกรรมมาใช้

ปัญหาหรือความท้าทาย เกิดจากการถูกกดราคาขายข้าวเปลือกของโรงสี ซึ่งโรงสีมักแจ้งว่ามีข้าวปนหรือข้าววัชพืชเยอะ ทำให้ต้องคิดค้นการจัดการพื้นที่ของตนเองใหม่และมีแนวคิดการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวให้มีคุณภาพเพื่อจะได้ผลิตข้าวคุณภาพดี ด้วยการหาความรู้วิชาการมาสานกับประสบการณ์ในการทำการเกษตร

1.2 รายละเอียดของการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีที่นำมาใช้ในแปลงเรียนรู้ ฐานเรียนรู้

1) การทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการและนวัตกรรมหรือเทคโนโลยีการเกษตรใดที่ได้นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตร (เช่น การลดการเกิดปัญหาเรื่องดิน น้ำ อากาศ ในพื้นที่ การลดต้นทุนการผลิต การลดการระบาดของศัตรูพืช การเพิ่มผลผลิต การเพิ่มมูลค่าผลผลิต ได้มีการนำนวัตกรรม และเทคโนโลยีมาปรับใช้อย่างไรบ้าง)

หลักวิชาการและนวัตกรรมเทคโนโลยีการเกษตรที่นำมาปรับใช้ คือ

1. ลดต้นทุนโดยลดการใช้เมล็ดพันธุ์ข้าว ด้วยการหยอด การปักดำและใช้เครื่องจักรกลที่เหมาะสม
2. ลดต้นทุนเรื่องการใช้ปุ๋ย โดยการไถกลบตอซัง การปลูกพืชหลังนา ปลูกปอเทืองปรับปรุงบำรุงดิน ปลูกถั่วเขียว และใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน
3. การเพิ่มมูลค่าข้าว ด้วยการผลิตเป็นเมล็ดพันธุ์ข้าวเป็นหลัก
4. รับซื้อข้าวจากสมาชิก เพื่อให้สามารถใช้บริการเครื่องจักรกลการเกษตร และช่วยให้สมาชิกได้รับประโยชน์

และลดต้นทุนการผลิตโดยการใช้เครื่องจักรทดแทนแรงงานคน

2) อธิบายขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีหรือนวัตกรรมทางการเกษตรของท่าน

ขั้นตอนการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีนวัตกรรมคือ

1. ขั้นตอนการผลิตใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตร เพื่อช่วยลดต้นทุนการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว เช่น การหยอด การไถรถดำนนา การผลิตปุ๋ยใช้เองโดยใช้วัสดุเหลือใช้ในแปลง การผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกอง การปลูกพืชหมุนเวียนและพืชหลังนาเพื่อปรับปรุงบำรุงดินตลอดจนเป็นการเพิ่มรายได้

2. ขั้นตอนในการตลาดการผลิตสินค้าที่เป็นที่ต้องการของตลาด เช่น เมล็ดพันธุ์ข้าว ถั่วลิสง ปอเทือง โดยผลิตในพื้นที่ของตนเอง

3) อธิบายขั้นตอนการทำการเกษตรโดยใช้หลักวิชาการ เช่น การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับเปลี่ยนพันธุ์พืชที่ทนต่อสภาพภูมิอากาศ ด้านทานต่อโรคแมลง เป็นต้น (ให้อธิบายขั้นตอน วิธีการอย่างละเอียด)

ขั้นตอนทำการเกษตร โดยใช้หลักวิชาการ มีดังนี้

1. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวตามหลักวิชาการ คือ การใช้เมล็ดพันธุ์ดี ลดต้นทุนด้วยการใช้เครื่องหยอด และการทำนาดำเพื่อลดข้าวปน การคลุกเมล็ดพันธุ์โดยใช้สารชีวภัณฑ์ควบคุมโรคพืชด้วยเชื้อราไตรโคเดอร์มา ซึ่งใช้ในแปลงอย่างสม่ำเสมอ

2. การจัดการและการวางแผนการผลิตที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และง่ายต่อการจัดการ โดยการปลูกข้าวในช่วงเดือนกรกฎาคม ทำให้ข้าวมีการเจริญเติบโต ข้าวไม่สูงเกินไปและง่ายต่อการจัดการพันธุ์ปน

3. เน้นการปรับปรุงบำรุงดินในการลดต้นทุนด้วยการผลิตระบบเกษตรอินทรีย์ เช่น การไถกลบตอซัง การปลูกพืชอายุสั้นหลังทำนาและการผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกองไว้ใช้เอง

4. ให้ความสำคัญกับการตัดพันธุ์ปน โดยการผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวเพื่อจำหน่าย

2. ผลสำเร็จและประโยชน์ที่ได้รับต่อการทำอาชีพการเกษตร: ผลลัพธ์ที่ได้รับจากการนำนวัตกรรม/เทคโนโลยีมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรคืออะไร เช่น ต้นทุน รายได้ ผลผลิต (ใส่รายละเอียดข้อมูลเชิงตัวเลขเพิ่มเติมเพื่อการเปรียบเทียบเชิงประจักษ์ และให้ระบุสินค้าเกษตรที่ทำการผลิตใน ศพก.ของท่าน)

2.1 สินค้าเกษตรที่มีการดำเนินกิจกรรมใน ศพก. มีดังนี้

1) สินค้าเกษตร ด้านพืช ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 2 ชนิด ประกอบด้วย

1.1) ข้าว พื้นที่ปลูกจำนวน 20 ไร่

1.2) ถั่วลิสง (พืชหลังนา) พื้นที่ปลูกจำนวน 1 ไร่

2) สินค้าเกษตร ด้านประมง ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด.....ชนิด ประกอบด้วย

2.1)จำนวน.....(หน่วย.....)

2.2)จำนวน.....(หน่วย.....)

2.3)จำนวน.....(หน่วย.....)

3) สินค้าเกษตร ด้านปศุสัตว์ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 1 ชนิด ประกอบด้วย

3.1) โคพื้นเมือง จำนวน 3 ตัว

4) สินค้าเกษตร ด้านอื่น ๆ ที่มีการผลิตใน ศพก. มีทั้งหมด 1 ชนิด ประกอบด้วย

4.1) เห็ดเศรษฐกิจ (นางฟ้า นางรม ขอนขาว) จำนวน 1 โรงเรือน

2.2 ต้นทุนการผลิตสินค้าเกษตรใน ศพก.มีดังนี้ (ในระบุด้านทุนการผลิตสินค้าเกษตรหลัก)

1) สินค้า ข้าว มีต้นทุนการผลิต ดังนี้

1.1) ค่ารถไถ ปั่น/พรวน/ตะ เป็นเงิน 500 บาท/ไร่ เป็นเงิน 10,000 บาท

1.2) ค่าดำนา/นาหยอด เป็นเงิน 1,300 บาท/ไร่ เป็นเงิน 26,000 บาท

1.3) ค่ารถเกี่ยวข้าว/เก็บเกี่ยว เป็นเงิน 700 บาท/ไร่ เป็นเงิน 14,000 บาท

1.4) ค่าปุ๋ย/ปุ๋ยคอก/ค่าบำรุงดูแล เป็นเงิน 600 บาท/ไร่ เป็นเงิน 12,000 บาท

รวมต้นทุนการผลิต เป็นเงิน 3,100 บาท/ไร่ รวมเงิน 62,000 บาท

รายได้รวม 10,300 บาท/ไร่ รวมเป็นเงิน 206,000 บาท

- ขายข้าว เมล็ดพันธุ์ จำนวน 6,800 กก. เป็นเงิน 176,000 บาท

- เก็บไว้บริโภค จำนวน 2,000 กก. เป็นเงิน 30,000 บาท

2.3 รายได้ของเกษตรกรต้นแบบ มีดังนี้

- 1) รายได้รายวัน (ได้รายวันจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกวันของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....
เฉลี่ยรายได้วันละ.....-.....บาท/วัน
- 2) รายได้รายสัปดาห์ (ได้รายสัปดาห์จากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกสัปดาห์ของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ.....-.....
เฉลี่ยรายได้สัปดาห์ละ.....-.....บาท/สัปดาห์
- 3) รายได้รายเดือน (ได้รายเดือนจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกเดือนของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ การปลูกถั่วลิสงหลังนา การผลิตดินปลูกมูลไส้เดือน ฯลฯ
เฉลี่ยรายได้เดือนละ 3,000 บาท/เดือน
- 4) รายได้รายปี (ได้รายปีจากการจำหน่ายสินค้าเกษตรที่มีการให้ผลผลิตได้ทุกปีของท่าน)
ได้จากอะไรบ้าง ระบุ เมล็ดพันธุ์ข้าว จำนวน 6,800 กก./ปี
เฉลี่ยรายได้ปีละ 176,000 บาท/ปี

2.4 ประโยชน์ที่ได้รับ (ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง เกษตรกรรายอื่น และประโยชน์ที่เกิดกับชุมชนมีอะไรบ้าง)

- 1) ประโยชน์ที่เกิดกับตนเอง: การพัฒนาตนเองในการทำการเกษตรและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในพื้นที่เกิดความยั่งยืน ส่งต่อความเป็นเกษตรกรที่เป็นต้นแบบและแรงบันดาลใจในการทำการเกษตรให้แก่ผู้อื่น
- 2) ประโยชน์ที่เกิดกับเกษตรกรรายอื่น: มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ศึกษาเรียนรู้ นำไปปรับใช้ในพื้นที่และมีฐานกิจกรรมให้ความรู้ สาธิตและบริการความรู้ที่สามารถสร้างอาชีพให้ยั่งยืนและเกิดรายได้
- 3) ประโยชน์ที่เกิดกับชุมชน: เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ให้บริการตลอดเวลาในชุมชน เกิดการพัฒนาด้านการเกษตรที่ตรงตามความต้องการของชุมชน

3. ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์:

3.1 เทคโนโลยี/นวัตกรรมที่นำมาปรับใช้ในกิจกรรมการเกษตรของท่านมีการช่วยรักษาสิ่งแวดล้อมหรืออนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่แปลงเกษตรของท่านและชุมชนอย่างไร

1. การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน จะช่วยลดการชะล้างปุ๋ยส่วนเกินลงสู่แหล่งน้ำธรรมชาติ ลดปัญหาการเกิด การเจริญเติบโตผิดปกติจากการได้รับธาตุอาหารในปริมาณมากเกินไป นอกจากนี้ยังช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ที่เกิดจากการสลายตัวของปุ๋ยไนโตรเจน จึงส่งผลดีต่อบรรยากาศโลกในระยะยาว ทั้งยังช่วยให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ ในระยะยาว ช่วยรักษาสมดุลของจุลินทรีย์ในดินที่มีบทบาทสำคัญในการย่อยสลายสารอินทรีย์และช่วยให้พืชดูดซึม ธาตุอาหารได้ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยลดปัญหาการสะสมของเกลือในดินที่อาจเกิดขึ้นจากการใส่ปุ๋ยเคมีมากเกินไป

2. การใช้เครื่องหยอดเมล็ดข้าวและการปักดำ ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมหลายประการ เนื่องจากช่วยลด ผลกระทบจากการทำนาแบบดั้งเดิม ดังนี้

2.1 ลดการใช้เมล็ดพันธุ์ เครื่องหยอดเมล็ดจะทำการหยอดเมล็ดในปริมาณที่เหมาะสมและสม่ำเสมอในแต่ละจุด ทำให้ลดการใช้เมล็ดพันธุ์ได้อย่างมากเมื่อเทียบกับการหว่านแบบเดิมที่ต้องใช้เมล็ดพันธุ์จำนวนมากเพื่อชดเชย อัตราการงอกที่ต่ำกว่า วิธีนี้ช่วยประหยัดทรัพยากรธรรมชาติและลดต้นทุนการผลิตของเกษตรกร

2.2 ลดการใช้สารเคมี การปลูกข้าวด้วยเครื่องหยอดเมล็ดจะทำให้ต้นข้าวขึ้นเป็นแถวเป็นแนวอย่างเป็น ระเบียบ ทำให้มีช่องว่างระหว่างแถวที่เหมาะสม แสงแดดสามารถส่องถึงได้ทั่วถึง และการระบายอากาศดีขึ้น ช่วยลด การสะสมของความชื้นและลดแหล่งหลบซ่อนของศัตรูพืช ทำให้ลดการใช้ยาฆ่าแมลงและสารเคมีที่เป็นอันตรายต่อ สิ่งแวดล้อมและสุขภาพของเกษตรกร

2.3 ลดการใช้น้ำและพลังงาน การหยอดเมล็ดข้าวแบบแห้ง (Dry Seeding) ไม่จำเป็นต้องเตรียมแปลงด้วย การขังน้ำเหมือนกับการทำนาดำหรือนาหว่านนํ้าตม ซึ่งช่วยประหยัดน้ำในขั้นตอนการเตรียมดินอย่างมาก นอกจากนี้ เครื่องหยอดเมล็ดบางรุ่นยังใช้พลังงานน้อยกว่าเครื่องจักรขนาดใหญ่ ช่วยลดการใช้เชื้อเพลิงและลดการปล่อยก๊าซ เรือนกระจกได้

2.4 ลดการเผาตอซัง การทำนาด้วยวิธีหยอดเมล็ดข้าวสามารถทำได้โดยไม่ต้องเผาตอซัง เพราะเมล็ดจะถูก หยอดลงไปในดินโดยตรง การไม่เผาตอซังช่วยรักษาสารอินทรีย์และธาตุอาหารในดิน และ ลดการปล่อยควันและฝุ่น ละอองที่เป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศและหมอกควันในช่วงฤดูทำนา

3. การผลิตปุ๋ยหมักแบบไม่กลับกองมีประโยชน์ต่อสิ่งแวดล้อมหลายประการ โดยเฉพาะในแง่ของการลด มลพิษทางอากาศและช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ให้แกดินอย่างยั่งยืน

3.1 ลดการเผาเศษวัสดุทางการเกษตร เป็นการนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ฟางข้าว เศษวัชพืช หรือตอซังพืชมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาการเผาเศษวัสดุเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ลดการ ปล่อยก๊าซเรือนกระจกและฝุ่นละออง PM2.5 ซึ่งเป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศและหมอกควัน

3.2 ลดการใช้ปุ๋ยเคมี การใช้ปุ๋ยหมักเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์ใน ระยะยาว ดินสามารถอุ้มน้ำและเก็บธาตุอาหารได้ดีขึ้น จึงช่วยลดการพึ่งพาปุ๋ยเคมี การลดการใช้ปุ๋ยเคมีจึงเป็นการลด ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในกระบวนการผลิตและลดการปนเปื้อนในดินและแหล่งน้ำ

3.3 ปรับปรุงคุณภาพดิน ปุ๋ยหมักที่ได้จากการผลิตแบบไม่กลับกองช่วยฟื้นฟูโครงสร้างของดินให้ร่วนซุย มีการถ่ายเทอากาศได้ดีขึ้น และเพิ่มกิจกรรมของจุลินทรีย์ในดิน ซึ่งช่วยปลดปล่อยธาตุอาหารให้พืชอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังช่วยปรับค่าความเป็นกรด-ด่างของดินให้เหมาะสมกับการเพาะปลูก จึงส่งผลให้ดินมีสุขภาพดีขึ้นใน ระยะยาว

3.2 ประโยชน์ด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ (ที่เกิดจากการทำกิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก.)

กิจกรรมทางการเกษตร ใน ศพก. มีประโยชน์ต่อการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เพราะเป็นแนวทางที่เน้นการทำงานร่วมกับระบบนิเวศ ลดการใช้สารเคมี และส่งเสริมความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม ดังนี้

1) การอนุรักษ์ดินและน้ำ ช่วยเพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของดินในระยะยาวโดยใช้ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก หรือปุ๋ยพืชสดช่วยเพิ่มอินทรีย์วัตถุในดิน ทำให้ดินมีโครงสร้างดีขึ้น สามารถอุ้มน้ำและกักเก็บธาตุอาหารได้ดี นอกจากนี้ยังได้ทำการปลูกพืชคลุมดิน หรือการทำแนวพืชกันชน ยังช่วยลดการชะล้างพังทลายของหน้าดิน และป้องกันการปนเปื้อนของสารเคมีลงสู่แหล่งน้ำได้

2) การอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพ การหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีสังเคราะห์ เช่น ยาฆ่าแมลงหรือยาฆ่าหญ้า ช่วยปกป้องสิ่งมีชีวิตที่เป็นประโยชน์ในระบบนิเวศ เช่น แมลงที่มีผสมเกสร แมลงศัตรูธรรมชาติ และจุลินทรีย์ในดิน การปลูกพืชแบบผสมผสานหรือการปลูกพืชหมุนเวียนยังช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย ทำให้มีแหล่งอาหารและที่อยู่อาศัยสำหรับสิ่งมีชีวิตต่างๆ มากขึ้น ส่งผลให้เกิดความสมดุลทางธรรมชาติและช่วยควบคุมศัตรูพืชได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาสารเคมี

3) การลดมลพิษ ด้วยการทำปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรช่วยลดการเผาในที่โล่ง ทำให้ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและฝุ่นละออง PM2.5 ซึ่งเป็นสาเหตุของมลพิษทางอากาศและหมอกควัน

4. ผลสำเร็จการทำงานให้ชุมชนในฐานะ ศพก. ที่เป็นเชิงประจักษ์

4.1 ผลสำเร็จการปฏิบัติงานในฐานะ ศพก. เป็นที่ประจักษ์

4.1.1 มีความรู้เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานด้านการเกษตรของพื้นที่

4.1.2 การให้บริการในการเป็นจุดอบรม ศึกษาดูงาน และเป็นวิทยากรในการถ่ายทอดความรู้

4.1.3 การให้บริการด้านการแก้ไขปัญหา เป็นที่ปรึกษาในการแก้ไขปัญหาของเกษตรกรในพื้นที่ รวมถึงการรับเรื่องร้องเรียนในพื้นที่

4.1.4 การให้บริการด้านข้อมูลข่าวสาร และด้านวิชาการเกษตร

4.1.5 การขยายผลองค์ความรู้สู่การปฏิบัติของเกษตรกร (มีช่องทางในการขยายผลอย่างไร เกษตรกรในชุมชน หรือเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติได้อย่างไร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับเกษตรกรที่นำองค์ความรู้ไปปฏิบัติอย่างไร)

4.1.6 การมีส่วนร่วมในการพัฒนางานส่งเสริมการเกษตรในพื้นที่ร่วมกับชุมชน หรือหน่วยงานในพื้นที่

4.1.4 บทบาทในการเป็นประธานคณะกรรมการศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) อย่างไรบ้าง

4.2 ความภาคภูมิใจในการเป็น ศพก.

4.2.1 ความภาคภูมิใจในการดำเนินงานเป็น ศพก. ในการร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาด้านเกษตรในชุมชน

4.2.2 ความเป็นผู้นำและความเป็นจิตอาสา

1) ความเป็นผู้นำชุมชนในรูปแบบทางการและไม่เป็นทางการ

2) การเสียสละต่อประโยชน์ส่วนรวม

5. ข้อคิดประจำตัวในการทำงาน

ส่วนที่ 4 ผู้ร่วมดำเนินการถอดบทเรียน

1. ดำเนินงานถอดบทเรียน โดย (ระบุผู้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานถอดบทเรียน)

สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองยโสธร ประกอบด้วย เกษตรอำเภอเมืองยโสธร เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบตำบล และเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเมืองยโสธรดำเนินการร่วมกับเกษตรกรต้นแบบ เกษตรกรผู้แทนจากเครือข่ายการเกษตรในชุมชน เช่น ผู้แทนจากสมาชิกแปลงใหญ่ ผู้แทนจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชน ผู้นำชุมชน และเกษตรกรในพื้นที่

2. กระบวนการถอดบทเรียน/เครื่องมือที่ใช้

กระบวนการและเครื่องมือที่ใช้ในการถอดบทเรียน ดังนี้

- 1) การวางแผนและการเตรียมการ เพื่อเก็บข้อมูลและถอดบทเรียนแต่ละกิจกรรม
- 2) การรวบรวมข้อมูล โดยการประชุม สอบถามตามแบบสอบถาม การสัมภาษณ์เกษตรกร และการลงพื้นที่จัดเก็บข้อมูล
- 3) การวิเคราะห์และรายงานผลการถอดบทเรียน เพื่อทบทวนข้อมูลและเรียนรู้ร่วมกัน
- 4) การเผยแพร่ให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบและเข้าถึงได้ง่าย เพื่อเป็นแนวทางหรือนำไปประยุกต์ใช้ต่อไป

3. ปัญหา/อุปสรรค และข้อเสนอแนะในการดำเนินการถอดบทเรียน

1. ขาดความเข้าใจและไม่มีประสบการณ์ในกระบวนการ และขั้นตอน ทำให้ข้อมูลบางประเด็นไม่ครบถ้วนต้องดำเนินการหาข้อมูลเพิ่มเติม จึงควรมีการพัฒนาผู้ปฏิบัติงานให้มีความรู้ความเข้าใจก่อนดำเนินการ
2. การกำหนดเวลาและภารกิจงานที่หลากหลาย เร่งด่วนจึงจัดการเวลาที่เหมาะสมได้ยาก ต้องปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินการร่วมกับกิจกรรมอื่นๆ ทั้งแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการในการจัดเก็บข้อมูล

***หมายเหตุ

1. ให้แนบภาพประกอบในแต่ละข้อ
2. ใส่ภาพผนวกในส่วนของแผนที่แสดงที่ตั้ง ศพก. และศพก. เครือข่าย หรือส่วนอื่นๆที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของ ศพก.

ภาคผนวก

แผนที่แสดงที่ตั้งศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตร (ศพก.) หลัก
อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

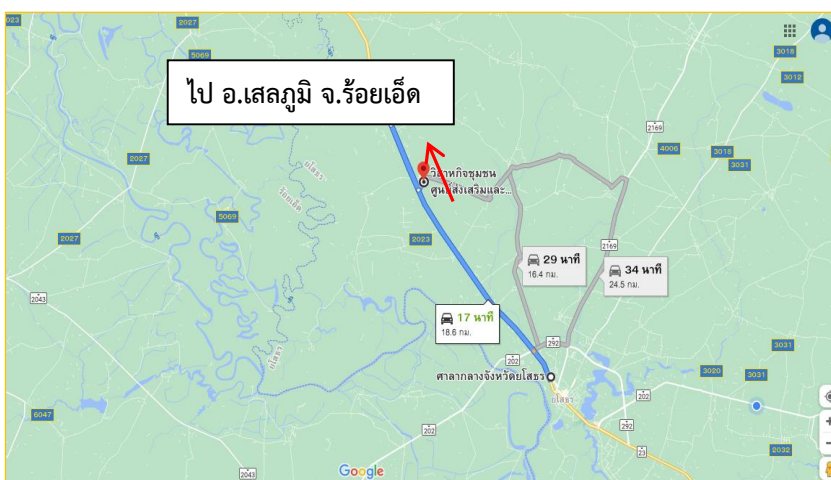
ชื่อ : ศูนย์เรียนรู้การเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรตำบลคูทุ่ง อำเภอ เมืองยโสธร จังหวัดยโสธร
สินค้าหลัก : ข้าว

พื้นที่เป้าหมาย 1,500 ไร่ เกษตรกรเป้าหมาย 300 ราย

สถานที่ตั้ง : บ้านเลขที่ 195 บ้านคูทุ่ง หมู่ที่ 10 ตำบลคูทุ่ง อำเภอเมืองยโสธร จังหวัดยโสธร

พิกัด : Latitude 15.88436 Longitude 104.1074440 Zone 48 X: 404446 Y: 1756348

แผนที่ตั้งศูนย์เรียนรู้ :

ชื่อเกษตรกรต้นแบบ นายลา โสมบุตร อายุ 71 ปี เบอร์โทรศัพท์ 089 - 6175224

ที่อยู่: บ้านเลขที่ 195 หมู่ที่ 10 ตำบล คูทุ่ง อำเภอ เมืองยโสธร จังหวัด ยโสธร

สถานการณ์ของพื้นที่

เกษตรกรส่วนใหญ่ทำนาโดยอาศัยน้ำฝนทำให้ในบางปีผลผลิตลดลง สภาพดินไม่เหมาะสมกับการทำนา กล่าวคือมีการปลูกพืชเชิงเดี่ยวขาดการปรับปรุงบำรุงดินเป็นเวลานานทำให้ดินเสื่อมโทรมพื้นที่มีความลาดเอียง ไม่สม่ำเสมอทำให้การรักษาระดับน้ำเป็นไปด้วยความยากลำบาก แรงงานในภาคการเกษตรขาดความชำนาญ เกษตรกรรุ่นใหม่ยังขาดประสบการณ์ด้านการเกษตร ค่าครองชีพสูงขึ้นเกษตรกรจึงต้องหารายได้เสริมเกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานบ่อย ขาดแคลนเมล็ดพันธุ์ข้าว ปุ๋ย และปัจจัยการผลิตอื่นๆที่มีคุณภาพ

แนวทางการพัฒนา:

1. พัฒนาพื้นที่เพาะปลูกให้มีความอุดมสมบูรณ์ตามแนวทางเกษตรทฤษฎีใหม่
2. บริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตรอย่างยั่งยืน
3. พัฒนาพื้นที่ทำนาให้เกิดความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ
4. พัฒนาเกษตรกรในพื้นที่ให้สามารถเข้าถึงเทคโนโลยีการผลิตที่เหมาะสมกับพื้นที่ของตนเอง

เทคโนโลยีเด่นของศูนย์เรียนรู้

1. การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร
2. การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าว
3. เครื่องจักรกลทางการเกษตร
4. การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

การนำไปใช้ประโยชน์ : ถ่ายทอดองค์ความรู้และเทคโนโลยีการเกษตรสมัยใหม่แก่สมาชิก และ ศพก.เครือข่าย

- หลักสูตรการเรียนรู้ :
1. เศรษฐกิจพอเพียง
 2. การใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
 3. การเพาะเห็ด
 4. การบริหารจัดการผลผลิตหลังการเก็บเกี่ยว

ฐานเรียนรู้ที่ 1 การบริหารจัดการน้ำเพื่อการเกษตร

ฐานเรียนรู้ที่ 2 การผลิตเมล็ดพันธุ์ข้าวคุณภาพ

ฐานเรียนรู้ที่ 3 เทคโนโลยีและเครื่องจักรกลทางการเกษตร

ฐานเรียนรู้ที่ 4 การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร เช่น ข้าว ถั่วลิสง และพืชหลังนาอื่นๆ

ฐานเรียนรู้ที่ 5 การจัดการดินและปุ๋ย

ฐานเรียนรู้ที่ 6 การเพาะเลี้ยงและการผลิตปุ๋ยมูลไส้เดือน

เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบงาน ศพก. : นางสาวนริศรา โสมณวัตร

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรชำนาญการพิเศษ

เจ้าหน้าที่รับผิดชอบตำบลทุ่ง: นายอาทิตย์ มหาพจน์

นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร